

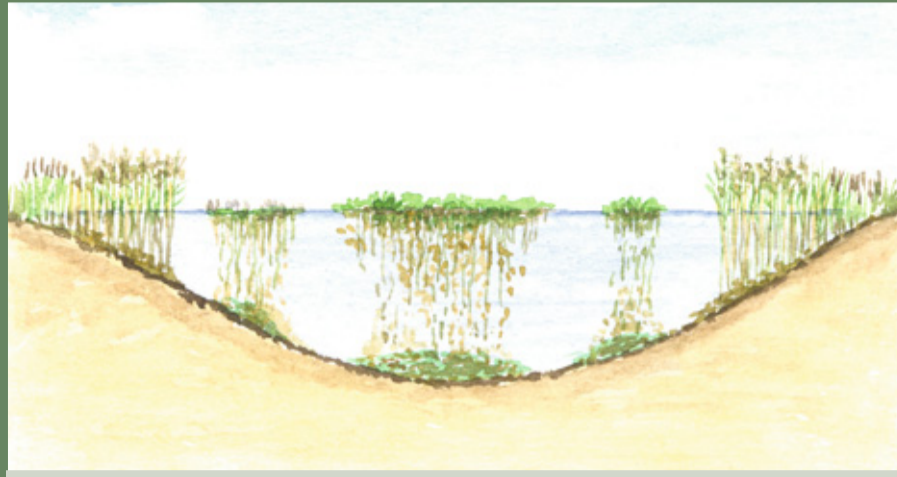
Purva veidošanās, aizaugot ezeram

Purvu veidošanās, aizaugot ezeriem, sākusies pēcdeduslaikmetā pirms apmēram 8000-5000 gadiem, bet vecākie purvi veidojušies vēl agrāk – pirms 12000-9000 gadiem. Visi mūsdienu augstie jeb sūnu purvi, kas veidojušies, aizaugot ezeriem, ir izgājuši līdzīgas attīstības stadijas.

Baltā ūdensroze

1.

Ezera dibenā sāk uzkrāties sapropelis – ūdensaugu un ūdensdzīvnieku atlieku maisījums ar māliem vai smiltīm. Pamazām ezera krastmalu augājs sāk pāraugt atklāto ūdensvirsmu. Sapropēja klātbūtne purva pamatnē nepārprotami norāda uz purva izcelsmi no ezera tā aizaugšanas procesā.

Platlapu vilkvāīte

Parastā niedre

Uzpūstais grīslis

Augstais grīslis

2.

Ezera krasti arvien vairāk pārpurvojas un veidojas zemais jeb zāļu purvs, kas ir pirmā purva attīstības stadija. Tajā galvenokārt dominē dažādas grīšļu sugas, niedres, puplakši un kosas. Augiem atmiršot, uzkrājas zāļu kūdra. Purva barošanās nodrošina gruntsūdeni.

Purva šeihcērija

Alpu mazmeldrs

3.

Kūdras slānim kļūstot arvien biežākam, samazinās gruntsūdeņu un pieaug nokrišņu loma purva barošanās procesā. Purvs savā attīstībā iziet pārejas posmu uz pēdējo attīstības stadiju – augsto jeb sūnu purvu, bet šo starpstadiju sauc par pārejas purvu. Pārejas purvā parādās vēl citas augu sugas kā arī augsto purvu pirmās iezīmes – sfagni un šeihcērijas.

Apallapu rasene

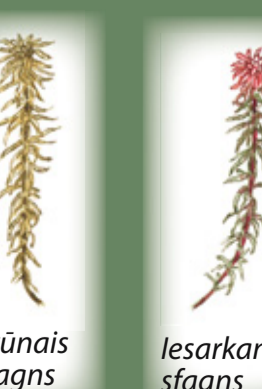

Sīla virsis

4.

Kūdras slānis kļuvis tik biezs, ka barošanās ar gruntsūdeņiem vairs nav iespējama. Austajā jeb sūnu purvā augi barības vielas saņem tikai ar atmosfēras nokrišņiem un ir pirmērojušies šādiem apstākļiem – te dominē sfagni, kas ir galvenā sūnu kūdras sastāvdaļa. Sfagni katru gadu pieaug vismaz par 1 mm, bet to atmirušās daļas kopā ar citu augu nesadalītajām atliekām veido kūdru. Nereti purva centrālajā daļā pat izveidojas kupols.

Brūnais sfagns

Iesarkanais sfagns

Maģelāna sfagns

Dzeltenā lēpe

Trejlapu puplakšis

Cīņu mazmeldrs

Dūkstu grīslis

Struplapu sfagns

Pūkaugļu grīslis

Parastais baltmeldrs

Polijlapu andromeda

Lācene

Purva dzērvene

Makstainā spilve

AUGI UN DZĪVNIEKI PURVĀ

Purva tipi

Purvus klasificē atkarībā no veida, kādā tie saņem ūdeni un minerālvielas. Latvijā sastop augstos, zemos un pārejas purvus un tos var noteikt pēc raksturīgajām augu sugām. Purvi veidojas aizaugot ūdenstīpām vai arī pārpurvojoties sauszemei.

Tīkpat specifiska ir arī purvu dzīvnieku valsts. Purvi ir patvērums daudzām gājputnu sugām – zosiņiem, dzērvenēm, kā arī ligzdošanas vieta retām, aizsargājāmām un purvam raksturīgām putnu sugām – purva tilbitei, dzelkenajam tārtiņam, lielajai čakstei, lietuvinim, kuitalai, dažādām pīļveidīgajām sugām. Katrā purvā atradīsim arī tikai purviem raksturīgas kukaiņu sugas – tauriņus, spāres un vaboles.

1. Zemie (zāļu) purvi

Zemie purvi veidojas leplākās, kur pieplūst gruntsūdens un minerālvielām bagāti upju un avotu ūdeņi. Tie sastopami augsto purvu malās, upju palienēs un ezeru krastos. Galvenokārt te dominē dažādas grīšļu sugas – augstais grīslis, uzpūstais grīslis, dzelzszāle u.c., nereti sastop arī trejlapu puplakši, purva vārnkāju un purva atāleni. Zāļu purvi bagāti ar sūnām, tomēr citiem purvu tipiem raksturīgās sūnas – sfagni – te neaug.

Sastop arī zāļu purvus, kuros zemes virspusē izplūst avoti, kuri ir bagāti ar dzelzi, kalķi vai sēru. Īpaši bagāti augu sugām ir kalčifīle zāļu purvi, kuros sev piemērotu dzīvotni atrod Latvijā īpaši aizsargājamas augu sugas: bezdelīgacīņa, melncere, parastā kreimule, kā arī krāšņās orhīdejas – dažādas dzeģužpīrkstīšu sugas.

2. Pārejas purvi

Pārejas purvos ir mazāka gruntsūdens ietekme, bet pailēnājusies nokrišņu loma. Tie ir kā starpstadija starp zemajiem un augstajiem purviem, sastopami ezeru krastos un augsto purvu malās. Līdzīgi kā zemajos purvos, te aug dažādas grīšļu sugas – pūkaugļu grīslis, dūkstu grīslis, arī purva šeihcērija, parastais baltmeldrs, Alpu mazmeldrs, šaurlapu spilve. Sūnu stāvā dominē sfagni, bet daudz arī citu šim purva tipam raksturīgu sūnu sugu. Arī te var sastapt aizsargājamas augu sugas: plankumaino dzeģužpīrkstīti, purvāja vienlapi, Lēzēja lipari, purva sūneni.

3. Augstie (sūnu) purvi

Augstie purvi veidojas no zemajiem un pārejas purviem, kad kūdras slānis ir izveidojies tik biezs, ka vairs nav iespējama gruntsūdens pieplūde. Ūdeņi un barības vielas tie saņem tikai ar atmosfēras nokrišņiem. Augstajiem purviem var būt kupolveida vai lēzēna virsma. No pārejiem purvu tipiem tie atšķiras ar cīņu-lāmu kompleksu. Uz cīņiem dominē makstainā spilve, purva dzērvene un sikkūmi - virši, vistienes, leplākās sastop polijlapu andromedu, parasto baltmeldru un kukaiņēdāju – apallapu un garlapu raseni. Rasene pielāgojusies nabadzīgajiem purva apstākļiem, pievilinot, ar īpašiem fermentiem izšķīdinot un tad uzšūcot kukaiņus. Bet cīešu vienlaidus pakļāju veido augstajiem purviem raksturīgās sūnas – sfagni. Arī augstajos purvos sastopamas aizsargājamas augu sugas – cīņu mazmeldrs, pundurbērzs, vidējā rasene.

Sagatavots Eiropas Komisijas LIFE-Daba fonda atbalstītā projekta LIFE04NAT/LV/0001196 "Purva biotopi, aizsardzības plāna īstenošana Latvijā" ietvaros

Izdevējs: Latvijas Dabas fonds
 Teksts: Māra Pākaine
 Zīmējumi: Rūta Kazaka
 Maksliniece: Daiga Brinkmane
 Iespiests: Jelgavas tipogrāfija

